

Недељко М. Милановић  
<https://orcid.org/0000-0002-4563-3544>

УДК 379.82:316.362.1-055.52-055.62  
DOI 10.46793/Uzdanica23.2.085M

Гордана М. Степић  
<https://orcid.org/0000-0003-3122-7147>

Оригинални научни рад  
Примљен: 26. јун 2026.  
Прихваћен: 8. јул 2026.

Универзитет у Крагујевцу  
Факултет педагошких наука у Јагодини  
Катедра за друштвено-хуманистичке науке

Андријана Ж. Милетић  
<https://orcid.org/0000-0002-9662-0620>

Катедра за дидактичко-методичке науке

## АКТИВНОСТИ РОДИТЕЉА И ДЕЦЕ МЛАЂЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА: КА УСПЕШНОМ РОДИТЕЉСТВУ И ОДРАСТАЊУ ДЕЦЕ КРОЗ САДРЖАЈНО СЛОБОДНО ВРЕМЕ У ПОРОДИЦИ

*Айстиракџи:* Циљ овог рада је сагледавање заједничких активности родитеља и њихове деце млађег школског узраста, при чему желимо да укажемо на релевантност успешног родитељства и здравог одрастања деце са фокусом на важност присутности садржајног слободног времена у породици. У истраживању је коришћена дескриптивна метода и техника анкетирања. Учествовало је 337 родитеља деце млађег школског узраста са територије Републике Србије. Налази нашег истраживања указују на то да родитељи преферирају већину активности које реализују заједно са својим дететом, с тим што доминирају заједничке активности у познатом окружењу. Родитељи наводе различите активности које би желели чешће да реализују са дететом у новим окружењима и образлажу да им је потребна подршка у превазилажењу стреса, више финансијских средстава, решавање препрека које се тичу супротне смене родитеља на послу и деце у школи, као и помоћи других чланова породице и/или надлежних служби у ситуацији која се тиче болести члана породице. Добијени налази воде нас ка закључку да родитељи углавном препоручују оне активности које и сами заједно са децом преферирају, које су њима интересантне и значајне, али слаба и позитивна веза може указати на то да родитељи могу препоручити и оне активности које сами нису испробали, применили и/или доживели са својом децом, при чему се појављују разна питања која могу послужити као идеја за даља истраживања.

*Кључне речи:* успешно родитељство, породично васпитање, слободне активности, јачање односа родитеља и деце.

## УВОД

Значај, квалитет и начин заједничких активности које родитељи остварују са својом децом је релевантан чинилац успешног родитељства. Неоспорно је истаћи да слободно време има велику важност (Branković i dr. 2018; Milanović 2024; Petrović, Dimitrijević 2020) и да „образовне науке обично проучавају васпитну функцију слободног времена и анализирају могућности активности у слободно време да утичу на развој, проширују образовне потенцијале, развијају корисне и здраве навике и граде културу слободног времена” (Petrović, Dimitrijević 2020: 173). На питање како изгледа срећна породица према мишљењу родитеља, међу категоријама које описују срећну породицу налази се и категорија која се односи на слободно време родитеља и деце које они заједно проводе (Jupová 2020), што нам указује да ову битну димензију не смемо олако и површно доживљавати. Укљученост родитеља у слободно време деце има две димензије – са једне стране, родитељи су укључени као фацилитатори активности деце, док, са друге стране, у тим активностима и сами учествују заједно са својом децом. На тај начин родитељи, с једне стране, утичу на изборе деце и подстичу њихова интересовања, док, с друге стране, организују и финансирају активности и представљају узор својој деци (Wheeler 2014).

У литаратури је присутно неколико модела слободних породичних активности који су креирани на основу различитих критеријума.

1) Према месту њиховог одвијања: у ужем простору дома и у ширем контексту спољашњих простора, ван дома (Orthner 1975). Активности се додатно класификују у две категорије према степену интеракције међу члановима породице. Прву категорију чине активности које захтевају висок степен интеракције међу учесницима, док другу категорију, као што је гледање телевизије, чине активности у којима могу учествовати сви или већина чланова породице, али без изражене међусобне интеракције.

2) На основу задовољења потреба чланова породице деле се на: основне, које обухватају свакодневне активности попут породичних оброка, а које карактеришу стабилност и блискост и које доприносе породичној кохезији, и балансиране активности, које укључују нова и иновативна искуства, као што су породична путовања, излети и учешће у културним догађајима (Zabriskie, McCormick 2001). Новији модел комбинује разлике у окружењу активности и разлике у степену породичне интеракције (Thoidis et al. 2022) и укључује две димензије породичних искустава: окружење активности и породичну интеракцију. Окружење активности односи се на степен новости у окружењу, док се породична интеракција односи на степен друштвене интеракције међу члановима породице, при чему заједничке активности подразумевају висок степен интеракције између родитеља и деце, док паралелне активности под-

разумевају низак степен или одсуство интеракције између родитеља и деце (Melton 2017).

Као резултат ових димензија, развијене су четири категорије које пружају разумевање породичних искустава: заједничке активности у свакодневном окружењу; заједничке активности које се одвијају у новом окружењу; паралелне активности у свакодневном окружењу и паралелне активности у новом окружењу (Thoidis et al. 2022). Налази истраживања показали су да се код млађе деце породични оброци издвајају као једна од најчешћих породичних активности које и родитељи и деца доживљавају као пријатне и конструктивне, јер пружају прилике за опуштање, смех, разговор и размену мишљења међу члановима породице (Turtiainen et al. 2007). Показало се да активности ван свакодневне породичне рутине, попут излета, путовања током одмора, као и посета различитим знаменитостима и музејима, имају позитиван ефекат и на децу и на родитеље, али и на породицу у целини (Thoidis et al. 2022).

## ПРЕГЛЕД ПРЕТХОДНИХ ИСТРАЖИВАЊА

Слободно време деце млађег школског узраста не може се посматрати изоловано, већ као феномен који је снажно условљен породичним и ширим социокултурним контекстом (Lee et al. 2021; Xu et al. 2015). Родитељи играју значајну улогу у организацији, квалитету и обиму слободног времена породице. Различити фактори одређују како породице проводе своје слободно време: друштвени статус и начин живота породице (вредносни кодекс, породични односи, активности и интересовања); количина слободног времена родитеља и деце; образовање и професија родитеља, њихова интересовања, као и вредности и ставови према образовању (Junová 2020; Mendelová, Gužíková 2023).

Родитељи обликују слободно време деце кроз моделовање понашања, постављање правила и креирање породичних рутина (Xu et al. 2015) и „настоје да створе подржавајућу атмосферу која подстиче ефективно коришћење слободног времена на различите начине” (Thoidis et al. 2022: 73). Заједничко слободно време чешће је присутно током викенда, што указује на утицај ширих друштвених структура (радно време, школске обавезе) на породичне праксе слободног времена. Истраживања показују да родитељи који сами практикују активне и смислене облике слободног времена чешће имају децу која бирају сличне активности, што указује на значај процеса социјалног учења у породичном контексту (Mendelová, Gužíková 2023).

Како је технолошки развој у замаху, налази истраживања (Matejević, Milanović 2025) показују да деца млађих разреда основне школе проводе

доста времена у свету екрана користећи интернет, при чему је утврђена позитивна веза између бихејвиоралне родитељске контроле и коришћења интернета код деце, док је негативна веза уочена у односу на психолошку родитељску контролу и дечије коришћење интернета. Породични контекст има кључну улогу у регулисању односа између физичке активности и статичних активности, нарочито времена проведеног пред екранима (Brazendale et al. 2021; Xu et al. 2015). Родитељска правила, заједничке активности и понуда алтернативних облика слободног времена повезани су са вишим нивоом физичке активности код деце. Истраживања издвајају игру и боравак напољу као значајне компоненте слободног времена деце, чија учесталост зависи од породичних ставова, навика и перцепције безбедности (Lee et al. 2021). Породице које активно подстичу боравак напољу стварају услове за развој здравих навика и позитивних физичких, социјалних и емоционалних исхода.

Налази истраживања (Li, Guo 2023) показују да што су родитељи више укључени и посвећени времену проведеном са децом, то њихова деца доживљавају виши ниво благостања. Интензивније и чешће учешће родитеља у заједничким активностима у вези је са повољнијом атмосфером у породичној средини, при чему се наглашава колико је битно и кључно да родитељи буду активно и редовно укључени како би се изградили чврсти и здрави породични односи (Dong et al. 2024). Савремена истраживања указују на то да је заједничко провођење слободног времена у вези са већим нивоом породичног задовољства, успешнијом и бољом међусобном комуникацијом, као и већом, снажнијом стабилношћу породичних односа (Orthner, Mancini 1990). Активности у којима родитељи и деца заједнички учествују имају вишеструке развојне ефекте, укључујући јачање емоционалних веза, развој социјалних компетенција и осећај припадности (Korcz et al. 2020).

Прегледни радови указују да су социодемографске карактеристике родитеља значајни, али не и једнообразни предиктори начина на који деца проводе слободно време у породичном контексту (Boxberger, Reimers 2019; Ziegeldorf et al. 2024). Степен образовања родитеља један је од најстабилнијих предиктора начина на који деца 7–10 година проводе слободно време, нарочито када се посматра баланс између активности које подстичу развој и здравље (спорт / активна игра) и пасивних активности (екрани). У пољској студији на узорку деце 7–10 година показано је да су активности у слободно време значајно повезане са образовањем родитеља (Kawalec, Pawlas 2021). Налази доследно показују да је степен образовања родитеља повезан са учешћем деце у структурираним активностима у слободно време, пре свега организованој физичкој активности и спорту (Ziegeldorf et al. 2024). Ови налази су усклађени са приступима који образовање родитеља тумаче као индикатор породичних ресурса и културног капитала: образованији родитељи чешће располажу информацијама о развојним потребама и здравственим препорукама, имају већу склоност ка структурирању свакодневице детета

и чешће обезбеђују приступ организованим активностима (Kawalec, Pawlas 2021).

Истраживања показују да пол родитеља може бити важан за разумевање механизма утицаја у слободном времену. На узорку португалске деце узраста 7–10 година утврђено је да је понашање родитеља пред екраном снажно повезано са понашањем детета пред екраном, при чему је време гледања ТВ-а код мајке било снажнији предиктор дететовог гледања ТВ-а него време гледања ТВ-а код оца (Jago et al. 2012). Овакви налази подржавају интерпретацију да се у породицама не преносе само „правила” о екранима, већ и норме и обрасци кроз свакодневно понашање одраслих које деца посматрају и усвајају (Jago et al. 2012). Као значајни предиктори провођења слободног времена издвајају се варијабле повезане са очевима (образовање / радни статус) за физичку активност (Kawalec, Pawlas 2021).

Иако се године старости родитеља често прикупљају као социодемографска карактеристика у студијама о слободном времену деце (7–10), оне нису увек укључене као кључни предиктор у финалним моделима, већ чешће остају на дескриптивном нивоу или као контролна варијабла (Kawalec, Pawlas 2021). Ово отвара простор за будућа истраживања која би испитала да ли старост родитеља делује директно (нпр. кроз енергију/навике/ставове) или индиректно (преко радних услова, породичне структуре).

Место становања (урбано/рурално) издваја се као значајан контекстуални фактор који посредује утицај породице на слободно време деце. Прегледни радови о игри и боравку напољу указују да су просторни и инфраструктурни услови, безбедност окружења и норме локалне заједнице повезани са могућностима за активну игру и породично провођење слободног времена, при чему се ефекти места становања испољавају индиректно, кроз доступност ресурса и организацију породичног живота (Boxberger, Reimers 2019; Lee et al. 2021). На узорку ученика млађег школског узраста, истраживање у Хрватској показало је да постоје разлике у начинима провођења слободног времена у зависности од места становања (рурално/урбано), уз нагласак на учешће у физичким активностима (Jenko Miholić et al. 2016). Аутори наглашавају да баријере попут превоза и доступности активности могу бити израженије у руралним срединама (Smith et al. 2010).

У целини, истраживања потврђују да слободно време деце млађег школског узраста представља резултат интеракције индивидуалних карактеристика детета, породичних ресурса и ширег социокултурног контекста, при чему образовање родитеља и услови становања имају конзистентније ефекте од пола и старости родитеља. Полазећи од тога, покушаћемо да дамо допринос из перспективе родитеља деце млађег школског узраста и да сагледамо које су то заједничке активности заступљене код родитеља и деце у простору њиховог слободног времена.

## МЕТОДОЛОГИЈА

Циљ овог рада је сагледавање заједничких активности родитеља и њихове деце млађег школског узраста, при чему желимо да укажемо на релевантност успешног родитељства и здравог одрастања деце са фокусом на важност присутности садржајног слободног времена у породици.

Дефинисали смо следеће истраживачке задатке:

- испитати родитеље које активности, од оних које реализују заједно са својим дететом млађег школског узраста, преферирају;
- испитати родитеље које активности би желели да реализују чешће са дететом млађег школског узраста и шта би требало да им помогне да те активности реализују чешће;
- испитати родитеље која од активности које реализују заједно са дететом млађег школског узраста највише јача њихов однос са дететом;
- испитати родитеље које активности би препоручили другим родитељима за јачање њиховог односа са дететом млађег школског узраста;
- испитати родитеље како би желели да проведу савршен дан са својим дететом млађег школског узраста.

Примењена је дескриптивна метода и техника анкетирања. Коришћени инструмент преузет је од ауторке Хавигерове и сарадника (Havigerová et. al. 2015), при чему је прилагођен потребама и узорку нашег истраживања. У уводном делу инструмента испитаници су упознати и информисани о предмету истраживања, као и о анонимности анкетног поступка. Поред питања која су усмерена на предмет истраживања, инструмент је садржао и питања којима су прикупљени социодемографски подаци о испитаницима. Прикупљање података реализовано је применом онлајн-упитника. Учествовало је укупно 337 родитеља деце млађег школског узраста са територије Републике Србије, 67,7% мајки и 32,3% очева; 20,8% родитеља има до 28 година, 57,6% родитеља је старости од 29 до 40 година и 21,6% родитеља има више од 40 година. Према степену образовања, 7,1% родитеља има завршену основну школу, 60,8% има завршену средњу школу, 23,4% родитеља завршило је вишу школу или факултет и 8,7% родитеља завршило је мастер или магистарске студије; 62% родитеља живи у граду, 30% живи у селу, док 8% живи у приградском насељу.

## РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

У наставку дајемо преглед резултата и дискусију према постављеним задацима истраживања.

Сагледали смо *које активности, од оних које реализују заједно са својим децом млађе школског узраста, родитељи преферирају*: 20,8% родитеља преферира разговоре са дететом и већина родитеља описује да уживају у разговорима и размени идеја са децом, препричавању проведе-ног дана, изазовима са којима су се сусрели током дана, емоцијама које су биле присутне и слично. Налази нам указују да су родитељи свесни вредности међусобне комуникације са децом и да јој се посебно посвећују, при чему „породична комуникација односи се на способности слушања говора, самоотварања, упућивања јасних порука, показивања обзира и поштовања” (Matejević, Todorović 2012: 20–21). Шетње и игре на отвореном преферира 6,5% родитеља, 4,2% родитеља истиче гледање позоришних представа и филмова, при чему посебно истичу да уживају у представама и филмовима који се реализују на отвореном и на летњим позорницама, 8,9% одговара да преферира праћење културних дешавања и догађаја, као и обилазак установа културе, при чему једна група родитеља истиче да у овим активностима посебно ужива на путовањима са децом и обилазком других места и земаља. Гледање цртаних филмова са децом наводи 3,3% родитеља, уз образложење да се на тај начин враћају у детињство уживајући у цртаним филмовима и ритуалима које су неговали као млађи са својим родитељима, али и да посебно викендом јутра започну гледањем цртаних филмова са децом. Играње компјутерских игрица преферира 6,2%, док 14,5% родитеља бира спорт и спортске активности, при чему једна група родитеља одговара да заједно са децом и тренира одређени спорт; ове активности најчешће наводе очеви деце млађег школског узраста, док једна група очева одговара да су се као млади активно бавили спортом и да настоје да те навике и сада негују код своје деце и преносе их на њих. Наведене налазе потврђују друга истраживања која су указала да се очеви углавном укључују у слободно време деце викендом, најчешће кроз спортске и активности на отвореном (Brotherson et al. 2005; Yeung et al. 2001). Друштвене игре истиче 9,2% родитеља, наводећи да са децом најчешће играју „Не љути се човече”, игру меморија, мице, занимљиву географију, монопол и друге. Читање и учење са децом наводи 7,7% родитеља. Налази истраживања које се бавило ставовима родитеља према читалачкој култури ученика млађих разреда показују да „највећи број испитаника сматра да родитељи могу допринети читалачкој култури деце: да и они сами имају развијену читалачку културу (27,8%); родитељски пример је основа развоја читалачке културе (20,6%) и да је потребно пажњу усмерити ка заједничким ритуалима који се тичу читања (18,3%); учлањењем у библиотеку (17,2%) и мотивисањем деце за читање кроз свакодневне активности (16,1%)” (Milanović, Matejević 2022: 92). Такође, 7,7% родитеља преферира кување са децом, припремање хране и декорацију хране и стола, при чему се на овај начин, поред породичног заједништва и продуктивности, негују и традиционалне вредности. Када је реч о заједничким активностима кувања,

„резултати потврђују да су родитељи користили кување као прилику за учење деце о писмености путем картица са рецептима и као средство за помоћ у вежбању основних математичких активности као што су бројање, мерење и идентификовање облика” (Finn, Vandermaas-Peeler 2013: 9), што указује на бројне могућности примене кувања у заједничком времену родитеља и деце. Заједничку садњу цвећа и уређење дворишта, баште и терасе преферира 11% родитеља, при чему ове активности најчешће наводе мајке. Анализом добијених налаза (Бегс, Блажека Kokorić 2012) о учесталости заједничких активности које породице практикују у слободном времену, утврђено је да доминирају активности које се одвијају у оквиру домаћинства, односно код куће и око куће, затим заједничке посете пријатељима, ресторанима, прославама, присуствовање разним друштвеним догађајима, путовања, изласци, као и учествовање у друштвеним играма. Резултати истраживања (Navičerová et al. 2015) показују да су различите заједничке активности присутне између родитеља и деце предшколског узраста, као и да постоје разлике у активностима које родитељи и деца реализују радним данима и викендом. Резултати показују „да највећи број деце слободно време проводи у игри са другарима (48,8%), док најмањи број њих (8,7%) слободно време проводи у природи” (Branković i dr. 2018: 24–25).

Наши резултати показују да је старост родитеља важна у сагледавању активности које најчешће реализују са децом, при чему су утврђене статистички значајне разлике између година старости родитеља и њихових одговора на питање *Које активности од оних које реализујете заједно са својим децом млађе школског узраста преферирате?* ( $\chi^2 = 57,791$ ;  $df = 20$ ;  $p < 0.05$ ). Наиме, родитељи који припадају категорији од 29 до 40 година испољавају најразличитији спектар активности, што потенцијално указује да ова група родитеља успева да на прихватљивији начин оствари баланс и посвети се заједничким активностима са децом. Такође, утврђене су разлике између нивоа образовања родитеља и њихових одговора на питање *Које активности од оних које реализујете заједно са својим децом млађе школског узраста преферирате?* ( $\chi^2 = 216,576$ ;  $df = 30$ ;  $p < 0.05$ ). Налази доводе до закључка да родитељи са вишим нивоом образовања преферирају мирније и креативније активности које остварују са децом. Што је виши ниво образовања родитеља, то је већи степен њиховог усмеравања у вези са слободним активностима деце, при чему се често фаворизују структуриране активности образовног карактера (Arisoy, Tutkun 2012). Постоје статистички значајне разлике између места становања и одговора родитеља на исто питање ( $\chi^2 = 157,162$ ;  $df = 20$ ;  $p < 0.05$ ), што показује да родитељи који живе у граду преферирају различите активности које реализују са децом, док родитељи који живе у селу и приградском насељу најчешће наводе да преферирају спорт и спортске активности.

Када су у питању *активности које би родитељи желели чешће да реализују са децом*, укупно 33,5% родитеља би желело да чешће реализује путовања са дететом, 32,3% родитеља одговара да би више желели да се баве спортом и спортским активностима, при чему очеви посебно истичу жељу за учесталијим бављењем спортом и спортским активностима, 20,8% родитеља истиче да би желели да им места одвијања културних догађаја буду ближа, да догађаји буду учесталији и да се у слободном времену са децом овим активностима више посвете, док би 13,4% родитеља желело да више слободног времена са дететом проводи у шетњи и куповини, при чему ове активности наводе најчешће мајке. Према истраживањима, мајке проводе више времена са децом, преузимају одговорност за организацију слободног времена и бригу о школским обавезама (Shaw 2008; Thoidis et al. 2022).

Родитељи одговарају да их честа присутност стресних ситуација на послу, али и свакодневни проблеми спутавају да се више баве жељеним активностима, при чему сами указују и препознају да им је потребна подршка у овој сфери. Недостатак финансијских средстава је препрека коју посебно истичу родитељи који би чешће желели да путују са дететом. Родитељи наводе и супротне смене родитеља на послу и деце у школи, што их омета да проводе више времена заједно у активностима које преферирају. Као препрека јавља се и болест члана породице, при чему родитељи одговарају да иако желе да путују са дететом, брига о члану породице их спутава, јер не могу бити одсутни због ситуације у којој се налазе.

Родитељи су указали *шта би требало да им помогне да заједничке активности са децом реализују чешће*: потребна је подршка у превазилажењу стреса, више финансијских средстава, решавање препрека које се тичу супротне смене родитеља на послу и деце у школи, као и помоћ других чланова породице и/или надлежних служби у ситуацији која се тиче болести члана породице како би чешће реализовали активности са дететом које желе и преферирају. Резултати сличног истраживања указују да је „више времена, више новца, више особног ангажмана, помоћ у кући” (Berc, Blažeka Kokorić 2012: 23) потребно за успешније провођење слободног времена у породици. Налази истраживања показују да „родитељима из радничке класе чешће је недостајало флексибилно време, финансијски ресурси, широка друштвена мрежа на коју би могли да се ослоне и институционално потребни ставови, вештине и искуство за укључивање” (Van der Eecken et al. 2020: 43). Уочавамо је да потреба за развијањем програма превазилажења препрека неопходна како би се овај битан простор међу члановима породице учинио позитивнијим и успешнијим.

Наши налази показују да су путовања активност коју преферирају родитељи различитих старосних група. Родитељи који имају од 29 до 40 година најчешће истичу да би желели чешће бављење спортом и спортским активностима, као и да би желели да им места одвијања културних догађаја буду

ближа, да догађаји буду учесталији како би се у слободном времену овим активностима могли више да посвете са децом. Насупрот томе, код млађих и старијих родитеља је заступљеније умереније интересовање за ове активности ( $\chi^2 = 50,869$ ;  $df = 6$ ;  $p < 0.05$ ). Резултати показују да постоји статистички значајна разлика између степена образовања родитеља и њихових одговора које активности би желели чешће да реализују са дететом. Родитељи са завршеном средњом школом желе чешће да путују са децом и да се баве спортом и спортским активностима, родитељи са вишим степеном образовања желе да путују и да им места одвијања културних догађаја буду ближа, да догађаји буду учесталији и да се у слободном времену са децом овим активностима више посвете, док родитељи са завршеном основном школом желе да се више баве спортом и спортским активностима ( $\chi^2 = 106,487$ ;  $df = 9$ ;  $p < 0.05$ ). Наведено је у складу са налазом који указује да родитељи са вишим образовањем улажу више времена у активности које доприносе развоју знања, вештина и способности које обезбеђују деци боље професионалне перспективе у будућности (Craig 2006). Резултати такође показују да постоје статистички значајне разлике између места становања и одговора родитеља које активности би желели да реализују чешће са дететом ( $\chi^2 = 74,315$ ;  $df = 6$ ;  $p < 0.05$ ). Родитељи из града желе да путују и да им културни догађаји буду ближи, учесталији и да се у слободном времену са децом овим активностима више посвете, као и да више слободног времена са дететом проводе у шетњи и куповини. Код родитеља који живе у селу присутна је највећа жеља за бављењем спортом и спортским активностима, док је код родитеља који живе у приградском насељу присутна највећа жеља за путовањима и бављењем спортом и спортским активностима.

Код питања која од активности које реализују заједно са децом највише јача њихов однос са децом налази показују да 20,5% родитеља наводи да све активности које реализују заједно јачају њихов однос са дететом, 14,2% родитеља наводи да су то активности које реализују код куће, 26,7% родитеља наводи да је то заједничко учење, као и заједничко похађање школе страног језика и учење језика, 25,8% родитеља истиче да су то заједнички разговори, док 12,8% родитеља наводи да су то активности које се тичу игре и спорта. Уочавамо да родитељи наводе различите активности које највише јачају њихов однос са дететом. Резултати истраживања Хавигерове и сарадника (Havigerová et al. 2015) показују да неке од активности које доприносе јачању и оснаживању међусобног односа јесу бављење спортским активностима и активности које се реализују напољу, различите игре, хоби, међусобни разговори, учење и друге активности.

Када је реч о активностима које би препоручили другим родитељима за јачање њиховог односа са децом млађе школске узрасне, 24% родитеља препоручује родитељима да пронађу активност/активности у којима уживају и они и деца, 22,6% родитеља препоручује хоби, 20,2% препоручује

да се више баве културним активностима са децом, 10,7% родитеља препоручује да више разговарају са децом, да их саслушају и разумеју, њих 14,5% препоручује да родитељи и деца посвећују више пажње заједничком уређењу куће, дворишта, припреми хране за чланове породице, а 8% родитеља препоручује да посвете време друштвеним играма и да родитељи представе игре које су биле заступљене када су они били деца.

Применом Пирсоновог коефицијента корелације утврђено је да постоји позитивна, слаба статистички значајна корелација ( $r = 0,197$ ;  $p < 0.05$ ) између одговора родитеља на питање које активности би препоручили другим родитељима за јачање њиховог односа са дететом млађег школског узраста и одговора родитеља на питање које активности од оних које реализују заједно са својим дететом млађег школског узраста преферирају. Иако је веза слаба, налази указују на то да што родитељи више истичу одређене активности са дететом млађег школског узраста јавља се већа вероватноћа да ће те активности препоручити и другим родитељима. Добијени налази воде нас ка закључку да родитељи углавном препоручују оне активности које и сами заједно са децом највише воле, које су њима интересантне и значајне, али слаба веза може указати на то да родитељи могу препоручити и оне активности које сами нису испробали, применили и/или доживели са својом децом.

Код питања *како би родитељи желели да provedу савршен дан са својим децом*, 14,8% родитеља жели савршен дан са дететом да проведе уз омиљени цртани филм и опуштање, 21,1% родитеља жели да проведе савршен дан са дететом на плажи и играма на песку, 35,6% родитеља наводи да би њихов савршен дан био проведен у природи, шетњи и без коришћења телефона, 19,3% родитеља наводи путовања као могућност провођења савршеног дана и 9,2% родитеља жели да савршен дан проведе на планини, уз књигу или стрипове.

На основу одговора родитеља (Табела 1) уочавамо да су активности које родитељи наводе као савршен дан родитеља и деце испуњене опуштањем, миром, али има и одговора који упућују на дестинације попут плажа и планине, што нам указује на промену свакодневнице и упућеност и усмереност родитеља и деце једних на друге, без ометања и свакодневних брига и обавеза.

Применом Пирсоновог коефицијента корелације утврђено је да постоји позитивна, слаба статистички значајна корелација ( $r = 0,119$ ;  $p < 0.05$ ) између одговора родитеља на питање како би желели да provedу савршен дан са својим дететом и одговора родитеља на питање које активности од оних које реализују заједно са својим дететом млађег школског узраста највише воле. Иако је и у овом случају веза слабија, наши налази указују на то да што родитељи више воле одређене активности са дететом млађег школског узраста, јавља се већа вероватноћа да ће те активности изабрати као оне које описују њихов савршен дан са дететом, али ниска веза указује да родитељи

Табела 1. Неки од одговора родитеља на питање како би желели да provedу савршен дан са својим дејетом

| <i>Груписани одговори родитеља</i>                                                                    | <i>Неки од одговора родитеља</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Родитељи који желе да provedу савршен дан са својим дететом уз омиљени цртани филм и опуштање         | <p>„Мој савршен дан је уз цртани филм, мир и време само за дете и мене.“</p> <p>„Волимо да гледамо цртане филмове, посебно ујутру, уживамо у њима.“</p> <p>„Имамо већ традицију у породици да бирамо претходног дана цртани филм који ћемо гледати сутрадан.“</p> <p>„Вечерње опуштање уз цртане филмове и омиљене слаткише.“</p> <p>„Као мала сам обожавала да гледам цртаће и то бирам као савршен дан.“</p> |
| Родитељи који желе да provedу савршен дан са својим дететом на плажи и играма на песку                | <p>„Бирам плажу, лопту и смех.“</p> <p>„Наш савршен дан би био уз воду, плажу, може бити и нека река или језеро.“</p> <p>„Одбојка на плажи.“</p> <p>„Савршен дан би био уз воду, бадминтон и прављење куле од песка.“</p>                                                                                                                                                                                      |
| Родитељи који желе да provedу савршен дан са својим дететом у природи, шетњи и без коришћења телефона | <p>„Изабрала бих природу и звук птица и не бисмо носили телефон и таблет.“</p> <p>„Шетња по шуми и мирис липе, то је за мене идеално. Само без звука и присуства телефона.“</p> <p>„Мир у шуми, хладовина поточића који тече и без мејлова, питања, докумената и телефона.“</p>                                                                                                                                |
| Родитељи који желе да provedу савршен дан са својим дететом у путовању                                | <p>„Савршен дан је сваки дан када смо на путовању, зато бирам путовање.“</p> <p>„Јако волимо да путујемо и обилазимо земље, па знам да би моја породица уживала у путовању.“</p> <p>„Сваког викенда путујемо на неко ново место и упознајемо нашу земљу. Највише волимо да обилазимо манастире и мислим да су путовања идеалан и савршен дан за породицу.“</p>                                                 |
| Родитељи који желе да provedу савршен дан са својим дететом на планини, уз књигу или стрипове         | <p>„За нас који радимо физичке послове мислим да је планина идеално место за провести дан са дететом и супругом. Наравно, уз читање стрипова.“</p> <p>„Изабрала бих брвнару на некој планини, чај и књигу за дете и мене.“</p> <p>„Мислим да је савршен дан на планини у зимско доба и да заједно са дететом скијамо и уживамо у лепоти зиме.“</p>                                                             |

могу навести и неке друге активности у којима би желели да уживају и проведут квалитетно време са својим дететом на савршен начин, према њиховој перспективи.

На основу представљених закључака о породичним активностима у слободно време, извршили смо анализу на основу горе наведене класифи-

кације породичних активности (Melton 2017). Активности које родитељи преферирају, од оних које већ реализују, углавном спадају у прву категорију – заједничке активности у познатом окружењу, тј. активности које се одвијају у кући, дворишту, где постоји висок степен интеракције. Када су у питању активности које би желели чешће да практикују у слободно време да се децом, то су заједничке активности у новом окружењу. Када је реч о активностима које би препоручили другим родитељима за јачање њиховог односа са дететом млађег школског узраста, родитељи препоручују и једне и друге, заједничке активности у познатом и новом окружењу, а када је у питању савршен дан са дететом, то би био дан чије активности спадају у заједничке активности у новом окружењу.

## ЗАКЉУЧАК

Сагледавање активности родитеља и деце битна је и актуелна тема, па смо нашим истраживањем покушали да дамо скроман допринос. Анализирајући заједничке активности родитеља и њихове деце млађег школског узраста настојали смо да укажемо на релевантност успешног родитељства и здравог одрастања деце са фокусом на важност садржајног слободног времена у породици.

Наши налази указују да родитељи, заједно са својим дететом млађег школског узраста, преферирају и реализују различите активности, с тим што доминирају заједничке активности у познатом окружењу. Родитељи такође наглашавају потребу да у већој мери реализују заједничке активности у новом окружењу. Старост родитеља, ниво образовања родитеља и место становања важни су у сагледавању активности којима се родитељи најрадије баве са децом. Родитељи би желели да чешће реализују путовања са дететом, да се баве спортом и спортским активностима, при чему, очекивано, посебно очеви истичу жељу за учесталијим бављењем спортом и спортским активностима. Такође, родитељи би желели да им културни догађаји буду ближи и учесталији и да се у слободном времену са децом овим активностима више посвете, као и да би желели да више слободног времена са дететом проводе у шетњи и куповини, при чему ове активности наводе најчешће мајке. Утврђене су значајне разлике између старости родитеља, нивоа образовања родитеља и места становања и одговора родитеља које активности би желели чешће да реализују са дететом. Родитељи указују и на које препреке наилазе и шта им је потребно да би активности са децом реализовали чешће. Сматрамо да им је потребно указати помоћ и оснаживати их ка успешном родитељству, како би с пуном пажњом и мотивацијом приступили овом битном питању. Када је реч о активностима које јачају однос са дететом, родитељи наводе да су то све активности које реализују заједно са дететом, активности које

реализују код куће, заједничко учење, заједничко похађање школе страног језика и учење језика, заједнички разговори и активности које се тичу игре и спорта. Резултати показују да различите активности које се тичу јачања и оснаживања односа са децом родитељи препоручују и другим родитељима. Сликровити су и одговори родитеља који описују на који начин би желели да проведу савршен дан са дететом. Резултати су отворили многе идеје које иду у различитим правцима и које могу послужити за нека нова истраживања, првенствено у васпитном аспект.

Налази нашег истраживања потврђују да породица има централну улогу у обликовању квалитета и структуре слободног времена деце млађег школског узраста, што има важне импликације за иницијално образовање учитеља и образовно-васпитну праксу. Ограничења нашег истраживања видимо у томе што је у обзир узета само перспектива родитеља. Значајно је сагледати и ставове деце о томе како проводе слободно време у породици, и на основу обе перспективе извести закључке и евентуалне препоруке за садржајније провођење слободног времена у породици. Наредна истраживања, поред укључивања перспективе деце, могла би се посветити активностима које практично обликују и педагошки доприносе оснаживању међусобних односа и остваривању блискости, како би исходи били позитивни у правцу успешног родитељства и одрастања деце кроз садржајно слободно време у породици. У практичном контексту, родитеље би требало упознати са значајем како њиховог начина провођења слободног времена, тако и преношења тих образаца на децу. Како смо истраживањем утврдили на који начин родитељи деце млађег израста проводе слободно време са децом, у наредним истраживањима бисмо могли реализовати компаративно истраживање и утврдити на који начин родитељи деце другог циклуса основног образовања и васпитања учествују у заједничким слободним активностима са децом.

## ЛИТЕРАТУРА

- Arisoy P., Tutkun, O. (2012). Case About orientation of Primary School Students to out-of-School Time Activities. *Social and Behavioral Sciences*, 55, 1027–1035. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.594>
- Berc, G., Blažeka Kokorić, S. (2012). Slobodno vrijeme obitelji kao čimbenik obiteljske kohezivnosti i zadovoljstva obiteljskim životom. *Kriminologija & socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 20(2), 15–27. <https://hrcak.srce.hr/98953>
- Boxberger, K., Reimers, A. K. (2019). Parental Correlates of Outdoor Play in Boys and Girls Aged 0 to 12—A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(2), 190. <https://doi.org/10.3390/ijerph16020190>
- Branković, D. S., Martinović, D. D., Miletić, V. K., Rajković, Ž. M. (2018). Stavovi učenika mlađeg školskog uzrasta o načinu korišćenja slobodnog vremena i boravku

u prirodi. *Inovacije u nastavi – časopis za savremenu nastavu*, 31(2), 22–28. <https://doi.org/10.5937/inovacije1802022B>

Brazendale, K., Beets, M. W., Armstrong, B., Weaver, R. G., Hunt, E. T., Pate, R. R., Brusseau, T. A., Bohnert, A. M., Olds, T., Tassitano, R. M., Tenorio, M. C. M., Garcia, J., Andersen, L. B., Davey, R., Hallal, P. C., Jago, R., Kolle, E., Kriemler, S., Kristensen, P. L. On behalf of the International Children's Accelerometry Database (ICAD) Collaborators (2021). Children's moderate-to-vigorous physical activity on weekdays versus weekend days: a multi-country analysis. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 18(1), Article 28. <https://doi.org/10.1186/s12966-021-01095-x>

Brotherson, S., Dollahite, D., Hawkins, A. (2005). Generative Fathering and the Dynamics of Connection between Fathers and Their Children. *Fathering*, 3(1), 1–28. <http://hdl.lib.byu.edu/1877/7030>

Craig, L. (2006). Parental education, time in paid work and time with children: an Australian time-diary analysis. *The British Journal of Sociology*, 57(4), 553–574. DOI: [10.1111/j.1468-4446.2006.00125.x](https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2006.00125.x)

Dong, C., Naab, T., Yu, F. (2024). Parent-child joint leisure activities during the COVID-19 pandemic. *Early Child Development and Care*, 194(13–14), 1404–1418. <https://doi.org/10.1080/03004430.2024.2373865>

Finn, L., Vandermaas-Peeler, M. (2013). Young Children's Engagement and Learning Opportunities in a Cooking Activity with Parents and Older Siblings. *Early Childhood Research & Practice*, 15(1). [https://www.researchgate.net/publication/289083177\\_Young\\_children's\\_engagement\\_and\\_learning\\_opportunities\\_in\\_a\\_cooking\\_activity\\_with\\_parents\\_and\\_older\\_siblings](https://www.researchgate.net/publication/289083177_Young_children's_engagement_and_learning_opportunities_in_a_cooking_activity_with_parents_and_older_siblings)

Havigerová, J. M., Šnoblová, M., Truhlářová, Z. (2015). Common Activities of Parents and Preschool Children Strengthening Their Relationship. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 186, 197–201. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.095>

Jago, R., Stamatakis, E., Gama, A., Carvalhal, M. I., Nogueira, H., Rosado, V., Padez, C. (2012). Parent and child screen-viewing time and home media environment. *American Journal of Preventive Medicine*, 43(2), 150–158. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2012.04.012>

Jenko Miholić, S., Hraski, M., Juranić, A. (2016). Differences between urban and rural primary school pupils in participating in kinesiological activities and spending leisure time. *Croatian Journal of Education*, 18(1), 247–258. <https://doi.org/10.15516/cje.v18i0.2168>

Junová, I. (2020). Leisure time in family life. In: Kraus, B., Stašová, L., Junová, I., Junová, I. (Eds), *Contemporary Family Lifestyles in Central and Western Europe: Selected Cases*. Cham: Springer International Publishing, 65–86. [https://doi.org/10.1007/978-3-030-48299-2\\_4](https://doi.org/10.1007/978-3-030-48299-2_4)

Kawalec, A., Pawlas, K. (2021). Familial correlates of leisure time activities among Polish early school-age children: A cross-sectional study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(7), 3704. <https://doi.org/10.3390/ijerph18073704>

Korcz, A., Krzysztozek, J., Bronikowski, M., Bronikowska, M. (2020). The role of family time together in meeting physical activity recommendations among primary school children. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(11), 3970. <https://doi.org/10.3390/ijerph17113970>

Lee, E. Y., Bains, A., Hunter, S., Ament, A., Brazo-Sayavera, J., Carson, V., Tremblay, M. S. (2021). Systematic review of the correlates of outdoor play and time among children aged 3–12 years. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 18(1), 41. <https://doi.org/10.1186/s12966-021-01097-9>

Li, D., Guo, X. (2023). The effect of the time parents spend with children on children's well-being. *Frontiers in psychology*, 14, 1096128. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1096128>

Matejević, M., Todorović, J. (2012). Struktura porodice, vaspitni stil roditelja i obrasci komunikacije u porodicama sa adolescentima. U: T. Stefanović Stanojević (ur.), *Porodica, adolescenti, tranzicija*. Beograd–Niš: Centar za naučna istraživanja SANU i Univerziteta u Nišu, 18–30.

Matejević, M., Milanović, N. (2025). Parental Control and Use of the Internet Among Elementary School Students. *Pedagogy/Pedagogika* (0861–3982), 97(5), 679–692. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1349396>

Melton, K. K. (2017). Family Activity Model: Crossroads of Activity Environment and Family Interactions in Family Leisure. *Leisure Sciences*, 39(5), 457–473. <https://doi.org/10.1080/01490400.2017.1333056>

Mendelová, E., Gužíková, L. (2023). Current parents and children's leisure time. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 10(1), 33–48. <https://doi.org/10.15330/jpnu.10.1.33-48>

Milanović, N. M., Matejević, M. D. (2022). Stavovi roditelja prema čitalačkoj kulturi učenika mlađih razreda osnovne škole. *Inovacije u nastavi – časopis za savremenu nastavu*, 35(4), 85–98. <https://doi.org/10.5937/inovacije2204085M>

Milanović, N. M. (2024). The Paradigm of Education through Leisure Activities in the Boarding School: Teacher's Viewpoints. *Педагогика*, 96(1), 98–108. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1227554>

Orthner, D. K. (1975). Leisure activity patterns and marital satisfaction over the marital career. *Journal of Marriage and Family*, 37, 91–101. <https://doi.org/10.2307/351033>

Orthner, D. K., Mancini, J. A. (1990). Leisure impacts on family interaction and cohesion. *Journal of leisure research*, 22(2), 125–137. <https://doi.org/10.1080/00222216.1990.11969820>

Petrović, J., Dimitrijević, D. (2020). Family influence on leisure time of schoolchildren. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(4), 172–188. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/340>

Shaw, S. M. (2008). Family leisure and changing ideologies of parenthood. *Sociology Compass*, 2(1), 281–289. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2007.00124.x>

Smith, B. J., Grunseit, A., Hardy, L. L., King, L., Wolfenden, L., Milat, A. (2010). Parental influences on child physical activity and screen viewing time: A population based study. *BMC Public Health*, 10, 593. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-10-593>

Thoidis, I., Chaniotakis, N., Vrantzi, M. (2022). Family and leisure: parents' views on their children's leisure time and their role in it. *European Journal of Education Studies*, 9(9). <http://dx.doi.org/10.46827/ejes.v9i9.4455>

Turtiainen, P., Karvonen, S., Rahkonen, O. (2007). All in the Family? The Structure and Meaning of Family Life among Young People. *Journal of Youth Studies*, 10(4), 477–493. <https://doi.org/10.1080/13676260701262889>

Van der Eecken, A., Spruyt, B., Bradt, L. (2020). Parents' role in adolescents' leisure time use: From goals to parenting practices. *Journal of Childhood, Education & Society*, 1(1), 43–62. <https://doi.org/10.37291/2717638X.20201130>

Wheeler, S. (2014). Organized activities, educational activities and family activities: how do they feature in the middle-class family's weekend? *Leisure Studies*, 33(2), 215–232. <https://doi.org/10.1080/02614367.2013.833972>

Xu, H., Wen, L. M., Rissel, C. (2015). Associations of parental influences with physical activity and screen time in young children: A systematic review. *Journal of Obesity*, 546925. <https://doi.org/10.1155/2015/546925>

Yeung, J., Sandberg, J., Davis-Kean, P., Hofferth, S. (2001). Children's Time with Fathers in Intact Families. *Journal of Marriage and Family*, 63, 136–154. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00136.x>

Zabriskie, R. B., McCormick, B. P. (2001). The influences of family leisure patterns on perceptions of family functioning. *Family Relations*, 50(3), 281–289. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2001.00281.x>

Ziegeldorf, A., Schoene, D., Fatum, A., Brauer, K., Wulff, H. (2024). Associations of family socioeconomic indicators and physical activity of primary school-aged children: a systematic review. *BMC Public Health*, 24(1), 2247. <https://doi.org/10.1186/s12889-024-19174-6>

Nedeljko M. Milanović

Gordana M. Stepić

University of Kragujevac

Faculty of Education in Jagodina

Department of Humanities and Social Sciences

Andrijana Ž. Miletić

Department of Didactics and Methodology

## PARENT–CHILD ACTIVITIES OF YOUNGER SCHOOL-AGE CHILDREN: TOWARDS SUCCESSFUL PARENTING AND CHILD DEVELOPMENT THROUGH MEANINGFUL FAMILY LEISURE TIME

*Summary:* The aim of this paper is to examine joint activities of parents and their younger school-age children, with the intention of highlighting the relevance of successful parenting and healthy child development, focusing on the importance of meaningful leisure time within the family. The research employed a descriptive method and a survey technique. A total of 337 parents of younger school-age children from the territory of the Republic of Serbia participated in the study. The findings indicate that parents prefer most of the activities they carry out together with their children, with joint activities in familiar environments being predominant. Parents report various activities they would like to en-

gage in more frequently with their children in new environments and explain that they need support in overcoming stress, greater financial resources, solutions to challenges related to mismatched work schedules of parents and school schedules of children, as well as assistance from other family members and/or relevant services in situations involving illness of a family member, in order to more frequently engage in activities they desire and prefer with their children. The findings lead to the conclusion that parents generally recommend those activities that they themselves prefer and practice together with their children, which they find interesting and meaningful; however, a weak but positive correlation may indicate that parents can also recommend activities they have not personally tried, implemented, and/or experienced with their children. This opens up various questions that may serve as ideas for further research.

*Keywords:* successful parenting, family upbringing, leisure activities, strengthening parent–child relationships.